

KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2023/682**(2023. gada 16. marts)****par atgriešanas lēmumu savstarpēju atzīšanu un atgriešanas paātrināšanu, īstenojot Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/115/EK**

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

- (1) Līguma par Eiropas Savienību 4. panta 3. punktā ir noteikts, ka Savienība un dalībvalstis ar patiesu savstarpējo cieņu palīdz cita citai veikt uzdevumus, ko nosaka Līgumos.
- (2) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK ⁽¹⁾ paredz kopīgus standartus un procedūras, kas piemērojamas dalībvalstīs attiecībā uz tādu trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi.
- (3) Komisija 2018. gada 12. septembrī iesniedza priekšlikumu par Direktīvas 2008/115/EK pārstrādāšanu, kurā paredzēts samazināt atgriešanas procedūru ilgumu, nodrošināt labāku saikni starp patvēruma un atgriešanas procedūrām, kā arī bēgšanas novēršanas pasākumu efektīvāku izmantošanu, vienlaikus nodrošinot Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (“Harta”) noteikto pamattiesību ievērošanu.
- (4) Jaunā Migrācijas un patvēruma pakta ⁽²⁾ mērķis ir izveidot kopēju ES atgriešanas sistēmu, kas, būdama daļa no visaptverošas pieejas migrācijas pārvaldībai, apvieno spēcīgākas struktūras Savienībā un efektīvāku sadarbību ar trešām valstīm atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā. Šī pieeja apvieno visus politikas virzienus migrācijas, patvēruma, integrācijas un robežu pārvaldības jomā, atzīstot, ka vispārējā efektivitāte ir atkarīga no progresa visās jomās. Ātrāks, netraucēts migrācijas process un migrācijas un robežu politikas stingrāka pārvaldība, sadarbība ar trešām valstīm, tostarp ES atpakaļuzņemšanas nolīgumu un vienošanos īstenošanā, kuras pamatā ir modernas IT sistēmas un attiecīgo ES aģentūru atbalsts, veicinās efektīvāku un ilgtspējīgāku atgriešanas procesu.
- (5) Eiropadome ir konsekventi uzsvērusi, cik svarīga ir vienota, visaptveroša un efektīva Savienības politika atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā, aicinot ātri rīkoties, lai nodrošinātu faktisku atgriešanu no Savienības, paātrinot atgriešanas procedūras. Eiropadome arī aicināja dalībvalstis savstarpēji atzīt atgriešanas lēmumus ⁽³⁾.
- (6) Komisijas 2021. gada 10. februāra paziņojumā “Sadarbības uzlabošana atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā kā daļa no taisnīgas, efektīvas un visaptverošas ES migrācijas politikas” ⁽⁴⁾ tika apzināti šķēršļi, kas kavē faktisku atgriešanu, un norādīts, ka, lai tos pārvarētu, ir jāuzlabo procedūras, kas mazina valstu pieeju sadrumstalotību, kā arī vajadzīga ciešāka sadarbība un pastiprināta solidaritāte starp visām dalībvalstīm. Šengenas izvērtēšanas un uzraudzības mehānisms, kas izveidots ar Padomes Regulu (ES) 2022/922 ⁽⁵⁾, un informācija, kas savākta, izmantojot Eiropas Migrācijas tīklu ⁽⁶⁾, kurš izveidots ar Padomes Lēmumu 2008/381/EK, ir ļāvis visaptveroši izvērtēt, kā dalībvalstis īsteno Savienības atgriešanas politiku, un apzināt esošās nepilnības un šķēršļus.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV L 348, 24.12.2008., 98. lpp.).

⁽²⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par jaunu Migrācijas un patvēruma paktu (COM(2020) 609 final).

⁽³⁾ Eiropadomes secinājumi, 2023. gada 9. februāris, 1/23.

⁽⁴⁾ COM(2021) 56 final.

⁽⁵⁾ Padomes Regula (ES) 2022/922 (2022. gada 9. jūnijs) par tāda izvērtēšanas un uzraudzības mehānisma izveidi un darbību, kura mērķis ir pārbaudīt Šengenas *acquis* piemērošanu, un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 1053/2013 (OV L 160, 15.6.2022., 1. lpp.).

⁽⁶⁾ Padomes Lēmums 2008/381/EK (2008. gada 14. maijs), ar ko izveido Eiropas migrācijas tīklu (OV L 131, 21.5.2008., 7. lpp.).

- (7) Ņemot vērā pastāvīgās problēmas atgriešanas jomā un kamēr nav pabeigtas likumdošanas sarunas, jo īpaši par priekšlikumu pārstrādāt Direktīvu 2008/115/EK, tiek ieteiktas papildu darbības, lai vēl vairāk uzlabotu spēkā esošā tiesiskā regulējuma efektīvu un iedarbīgu piemērošanu.
- (8) Komisijas Ieteikums (ES) 2017/432⁽⁷⁾, kurā ieteikti vairāki pasākumi un darbības, lai, īstenojot Direktīvu 2008/115/EK, padarītu atgriešanu efektīvāku, joprojām ir aktuāls, un tam arī turpmāk būtu jāvirza dalībvalstis uz ātrāku atgriešanas procesu. Ieteikums (ES) 2017/432 ir iekļauts Komisijas Ieteikumā (ES) 2017/2338⁽⁸⁾, kas ļauj Šengenas izvērtēšanas un uzraudzības mehānisma ietvaros pastāvīgi novērtēt tā īstenošanu.
- (9) Kā atspēriena punkts ceļā uz kopēju ES atgriešanas sistēmu atgriešanas lēmumu savstarpēja atzīšana var atvieglot un paātrināt atgriešanas procesus dalībvalstij, kas ir atbildīga par atgriešanu, un uzlabot sadarbību un savstarpēju uzticēšanos starp dalībvalstīm, lai vēl vairāk palielinātu konvergenci starp dalībvalstīm migrācijas pārvaldības jomā. Citā dalībvalstī iepriekš izdotu atgriešanas lēmumu savstarpēja atzīšana var arī palīdzēt atturēt no neatbilstīgas migrācijas un neatļautas sekundārās kustības Savienībā. Padomes Direktīvā 2001/40/EK⁽⁹⁾ ir noteikta savstarpējās atzīšanas sistēma. Šī sistēma tika papildināta ar Padomes Lēmumu 2004/191/EK⁽¹⁰⁾, ar ko nosaka kritērijus un praktiskus pasākumus, lai kompensētu finanšu nelīdzsvarotību, kas radusies, piemērojot Direktīvu 2001/40/EK, un kas ir senāks par lielāko daļu atbalsta, kas kopš tā laika ir izstrādāts Savienības līmenī. Progress atgriešanas lēmumu savstarpējās atzīšanas jomā būtu jāņem vērā arī notiekošajās diskusijās par Komisijas priekšlikumu pārstrādāt Direktīvu 2008/115/EK.
- (10) Savstarpējas atzīšanas izmantošanu iepriekš ir kavējis tas, ka nav Savienības mēroga sistēmas, kas norādītu, vai uz aizrūto trešās valsts valstspiederīgo jau attiecas citas dalībvalsts izdots atgriešanas lēmums.
- (11) Kopš 2023. gada 7. marta, kad sāka piemērot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1860⁽¹¹⁾, dalībvalstīm pēc atgriešanas lēmuma izdošanas ir Šengenas Informācijas sistēmā nekavējoties jāievada brīdinājums par atgriešanu. Izmantojot Šengenas Informācijas sistēmu, dalībvalstis tagad var nekavējoties pārliecināties, vai uz trešās valsts valstspiederīgo, ko aiztur kompetentā iestāde, jau attiecas atgriešanas lēmums, ko izdevusi cita dalībvalsts.
- (12) Šī jaunā Šengenas Informācijas sistēmas elementa pievienotā vērtība ir atkarīga no tā, vai tiek aktīvi izmantoti brīdinājumi par atgriešanu un atbilstoši tiek veikti turpmāki pasākumi saistībā ar tiem, tostarp izmantojot citu dalībvalstu iepriekš izdotu atgriešanas lēmumu savstarpēju atzīšanu. Tas var ievērojami paātrināt un padarīt efektīvāku atgriešanas procesu, jo īpaši gadījumos, kad atgriešanu var izpildīt nekavējoties, tostarp gadījumos, kad ir beidzies termiņš brīvprātīgai izceļošanai, ko izdevēja dalībvalsts noteikusi atgriešanas lēmumā, un kad ir izsmelti tiesiskās aizsardzības līdzekļi pret šādu atgriešanas lēmumu.
- (13) Īpašs finansējums no Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda⁽¹²⁾ atbalstīs šā ieteikuma īstenošanu un jo īpaši atgriešanas lēmumu savstarpēju atzīšanu starp dalībvalstīm. Turklāt šā ieteikuma īstenošanā būtu jāsniedz kompetento ES aģentūru praktiskais un operatīvais atbalsts.

(7) Komisijas Ieteikums (ES) 2017/432 (2017. gada 7. marts) par to, kā panākt efektīvāku atgriešanu, īstenojot Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/115/EK (OV L 66, 11.3.2017., 15. lpp.).

(8) Komisijas Ieteikums (ES) 2017/2338 (2017. gada 16. novembris), ar kuru izveido kopīgu "Rokasgrāmatu atgriešanas jautājumos" dalībvalstu kompetentajām iestādēm izmantošanai ar atgriešanu saistītu uzdevumu veikšanā (OV L 339, 19.12.2017., 83. lpp.).

(9) Padomes Direktīva 2001/40/EK (2001. gada 28. maijs) par tādu lēmumu savstarpēju atzīšanu, kas attiecas uz trešo valstu valstspiederīgo personu izraidīšanu (OV L 149, 2.6.2001., 34. lpp.).

(10) Padomes Lēmums 2004/191/EK (2004. gada 23. februāris), ar ko nosaka kritērijus un praktiskus pasākumus finanšu traucējumu kompensācijai, kas rodas, piemērojot Direktīvu 2001/40/EK par tādu lēmumu savstarpēju atzīšanu, kas attiecas uz trešo valstu valstspiederīgo personu izraidīšanu (OV L 60, 27.2.2004., 55. lpp.).

(11) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1860 (2018. gada 28. novembris) par Šengenas informācijas sistēmas izmantošanu to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanai, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi (OV L 312, 7.12.2018., 1. lpp.).

(12) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1147 (2021. gada 7. jūlijs), ar ko izveido Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu (OV L 251, 15.7.2021., 1. lpp.).

- (14) Šķēršļi sadarbībai un saziņai starp valstu iestādēm, kas atbildīgas par patvērumu un atgriešanas procedūrām, ir galvenais strukturālais izaicinājums efektīvākam atgriešanas procesam. Visām dalībvalstu kompetentajām iestādēm, kas iesaistītas dažādos atgriešanas procesa posmos, būtu cieši jāsadarbojas un jākoordinē sadarbība.
- (15) Ciešāka saikne starp patvēruma un atgriešanas procedūrām un ātrām procedūrām pie dalībvalstu ārējām robežām var ievērojami palielināt atgriešanas efektivitāti. Ja atkāpe no Direktīvas 2008/115/EK piemērošanas, pamatojoties uz 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu, nav piemērojama, pašreizējā tiesiskā regulējuma ietvaros ir jāpaātrina to trešo valstu valstspiederīgo faktiskā atgriešana, kuru starptautiskās aizsardzības pieteikums ir noraidīts vai kuri atrodas dalībvalstu ārējās robežas tuvumā, izmantojot ātrāku atgriešanas procesu, ar nosacījumu, ka visā atgriešanas procesā tiek nodrošināta viņu pamattiesību ievērošana.
- (16) Regulas (ES) 2018/1860 3. panta 3. punktā ir paredzēta iespēja atturēties no brīdinājumu par atgriešanu ievadīšanas Šengenas Informācijas sistēmā, ja atgriešanas lēmums ir izdots pie dalībvalsts ārējās robežas un tiek izpildīts nekavējoties. Tomēr Regulas (ES) 2018/1860 3. panta 1. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, ka brīdinājumi Šengenas Informācijas sistēmā tiek ievadīti nekavējoties, ja atgriešana nav veikta nekavējoties no ārējām robežām.
- (17) Lai stimulētu un veicinātu brīvprātīgu atgriešanos, Direktīvā 2008/115/EK paredzētās iespējas varētu izmantot, lai apsvērtu iespēju atturēties no ieceļošanas aizlieguma izdošanas attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri sadarbojas ar iestādēm un piedalās atbalstītas brīvprātīgas atgriešanās un reintegrācijas programmā, neskarot Direktīvas 2008/115/EK 11. panta 1. punktā noteiktos pienākumus. Šādos gadījumos dalībvalstīm attiecīgi jāpagarina brīvprātīgai izceļošanai paredzētais laikposms saskaņā ar Direktīvas 2008/115/EK 7. panta 2. punktu.
- (18) Lai nodrošinātu kopējās ES atgriešanas sistēmas efektivitāti, ir būtiski novērst bēgšanu un neatļautu pārvietošanos Savienībā. Ir vajadzīga visaptveroša pieeja, tostarp galvenie instrumenti bēgšanas riska novērtēšanai un novēršanai, lai atvieglotu un racionalizētu šā riska novērtēšanu atsevišķos gadījumos, stiprinātu efektīvu aizturēšanas alternatīvu izmantošanu un nodrošinātu pietiekamas aizturēšanas spējas, ja aizturēšanu izmanto kā galējo līdzekli un pēc iespējas īsākā laikposmā saskaņā ar Direktīvas 2008/115/EK 15. pantu.
- (19) Šā ieteikuma īstenošanai ir pieejams atbalsts Savienības līmenī, tajā skaitā no ES atgriešanas koordinatora un augsta līmeņa tīkla atgriešanas jomā, kura pamatā ir operatīva stratēģija atgriešanas jomā. Operatīvais atbalsts ir pieejams arī ar Savienības kompetento aģentūru, jo īpaši *Frontex*, Eiropas Savienības Patvēruma aģentūras un Pamattiesību aģentūras starpniecību.
- (20) Valstu atgriešanas iestādes ir daļa no Eiropas Robežu un krasta apsardzes, kas ir atbildīga par Eiropas integrētās robežu pārvaldības efektīvas īstenošanas nodrošināšanu. *Frontex* ir galvenā loma kā ES kopējās atgriešanas sistēmas operatīvajai struktūrai, un tā sniedz palīdzību dalībvalstīm visos atgriešanas procesa posmos atbilstīgi tās pilnvarām saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/1896 ⁽¹³⁾.
- (21) Šis ieteikums būtu jāadresē visām dalībvalstīm, kurām ir saistoša Direktīva 2008/115/EK.
- (22) Dalībvalstis tiek mudinātas dot norādījumus savām iestādēm, kuras ir kompetentas veikt ar atgriešanu saistītus uzdevumus, piemērot šo ieteikumu savu pienākumu veikšanā.
- (23) Šis ieteikums atbilst Hartā atzītajām pamattiesībām un principiem. Konkrētāk, ar šo ieteikumu nodrošina, ka tiek pilnībā ievērota cilvēka cieņa un piemērots Hartas 1., 4., 14., 18., 19., 21., 24. un 47. pants, un tas ir atbilstoši jāīsteno,

⁽¹³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1896 (2019. gada 13. novembris) par Eiropas Robežu un krasta apsardzi un ar ko atceļ Regulas (ES) Nr. 1052/2013 un (ES) 2016/1624 (OV L 295, 14.11.2019., 1. lpp.).

IR PIEŅĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

Atgriešanas lēmumu savstarpēja atzīšana

- (1) Lai atvieglotu un paātrinātu atgriešanas procesu, dalībvalstij, kas ir atbildīga par tāda trešās valsts valstspiederīgā atgriešanu, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi, būtu savstarpēji jāatzīst jebkurš atgriešanas lēmums, ko tai pašai personai iepriekš izdevusi cita dalībvalsts, ja vien šāda atgriešanas lēmuma darbība nav apturēta. Šajā nolūkā dalībvalstīm vajadzētu:
- a) pilnībā izmantot Šengenas Informācijas sistēmas brīdinājumos par atgriešanu iekļauto informāciju, kā izklāstīts Regulā (ES) 2018/1860;
 - b) nodrošināt, ka pirkstu nospiedumi ir pieejami iekļaušanai brīdinājumā saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1860 4. pantu;
 - c) Šengenas Informācijas sistēmas automatizētajā pirkstu nospiedumu identifikācijas sistēmā sistemātiski pārbaudīt, vai uz trešās valsts valstspiederīgo, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, Šengenas Informācijas sistēmā attiecas brīdinājums par atgriešanu;
 - d) nodrošināt, ka par atgriešanu atbildīgās valstu iestādes cieši sadarbojas ar valsts SIRENE biroju, ņemot vērā tā lomu, kas noteikta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1861⁽¹⁴⁾, un tā lomu informācijas apmaiņā saskaņā ar Regulu (ES) 2018/1860;
 - e) sadarboties un vajadzības gadījumā apmainīties ar papildinformāciju, lai atvieglotu atgriešanas lēmuma atzīšanu un izpildi;
 - f) pirms citas dalībvalsts izdota atgriešanas lēmuma atzīšanas un pirms izraidīšanas izskatīt attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā situāciju pēc minētās personas uzklausišanas, lai nodrošinātu atbilstību valsts tiesību aktiem un Direktīvas 2008/115/EK 5. pantam. Jo īpaši attiecībā uz bērniem izpildes dalībvalstij vajadzētu nodrošināt, ka pienācīgi tiek ņemtas vērā bērna intereses;
 - g) rakstiski paziņot attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam, ka ir atzīts citas dalībvalsts izdots atgriešanas lēmums, kas attiecas uz minēto personu. Paziņojumā būtu atkārtoti jānorāda atgriešanas lēmumā norādītie faktiskie un juridiskie iemesli un jāsniedz informācija par pieejamajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem;
 - h) nekavējoties informēt izdevēju dalībvalsti par attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā izraidīšanu, lai izdevēja dalībvalsts varētu atjaunināt Šengenas Informācijas sistēmu saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1861 24. panta 1. punkta b) apakšpunktu.

Atgriešanas paātrināšana

- (2) Lai paātrinātu atgriešanas procedūras, dalībvalstīm būtu jāizveido cieša sadarbība starp iestādēm, kas atbildīgas par lēmumiem par likumīgas uzturēšanās izbeigšanu, un iestādēm, kas atbildīgas par atgriešanas lēmumu izdošanu, ieskaitot regulāru informācijas apmaiņu un operatīvo sadarbību, pamatojoties uz Ieteikumā (ES) 2017/432 ieteikto integrēto un koordinēto pieeju.
- (3) Lai nodrošinātu savlaicīgu informācijas pieejamību par to trešo valstu valstspiederīgo identitāti un juridisko situāciju, uz kuriem attiecas atgriešanas lēmums, kas vajadzīga, lai uzraudzītu atsevišķus gadījumus un veiktu turpmākus pasākumus saistībā ar tiem un lai izveidotu un uzturētu valsts situācijas attēlu atgriešanas jomā, dalībvalstis tiek aicinātas nekavējoties izveidot visaptverošu IT atgriešanas lietu pārvaldības sistēmu, kuras pamatā ir modelis, ko *Frontex* izstrādājusi saskaņā ar Regulas (ES) 2019/1896 48. panta 1. punkta c) apakšpunktu. Dalībvalstīm būtu arī pilnībā jāizmanto atpakaļuzņemšanas lietu pārvaldības sistēmas, kas ir ieviestas, lai veicinātu atpakaļuzņemšanas nolīgumu vai vienošanos īstenošanu ar trešām valstīm.

⁽¹⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1861 (2018. gada 28. novembris) par Šengenas Informācijas sistēmas (SIS) izveidi, darbību un izmantošanu robežpārbaužu jomā un ar kuru groza Konvenciju, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu, un groza un atceļ Regulu (EK) Nr. 1987/2006 (OV L 312, 7.12.2018., 14. lpp.).

- (4) Lai nodrošinātu, ka lēmumam par starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidīšanu ātri seko atgriešanas procedūras, dalībvalstīm vajadzētu:
- a) izveidot tiešu standarta saziņas kanālu starp patvēruma un atgriešanas iestādēm, lai nodrošinātu abu procedūru netraucētu koordināciju;
 - b) vienā un tajā pašā aktā vai atsevišķos aktos vienlaikus, vai tieši vienu pēc otra izdot atgriešanas lēmumu un lēmumu, ar ko noraida starptautiskās aizsardzības pieteikumu, pēc iespējas labāk izmantojot Direktīvas 2008/115/EK 6. panta 6. punktā minēto iespēju;
 - c) paredzēt iespēju pārsūdzēt lēmumu, ar kuru noraidīts starptautiskās aizsardzības pieteikums, un atgriešanas lēmumu vienlaicīgi vienā un tajā pašā tiesā vai tribunālā, vai iespēju abus lēmumus pārsūdzēt vienā un tajā pašā laikposmā;
 - d) paredzēt atgriešanas lēmumu izpildes automātisku apturēšanu pārsūdzības procedūras laikā tikai tiktāl, ciktāl tas ir nepieciešams, lai ievērotu Hartas 19. panta 2. punktu un 47. pantu;
 - e) veikt pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiesiskās aizsardzības līdzekļus var izmantot no trešās valsts, jo īpaši izmantojot pienācīgu juridisko pārstāvību un inovatīvus rīkus, piemēram, videokonferences, ar noteikumu, ka tiek ievērotas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un Direktīvas 2008/115/EK 5. pants.
- (5) Lai nodrošinātu ātrāku atgriešanu ārējo robežu tuvumā, dalībvalstīm vajadzētu:
- a) izveidot mobilās atbalsta vienības, kas apvieno visas kompetentās iestādes brīvprātīgas un piespiedu atgriešanas jautājumos un attiecīgos atbalsta pakalpojumus, tostarp tulkus, veselības aprūpes pakalpojumus, juridiskās konsultācijas un sociālos darbiniekus;
 - b) ārējo robežu zonas tuvumā izveidot piemērotas telpas (jo īpaši bērniem un ģimenēm) trešo valstu valstspiederīgo uzņemšanai līdz atgriešanas brīdim, ievērojot cilvēka cieņu un Hartā noteiktās pamattiesības, tostarp tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi, un nediskrimināciju;
 - c) attiecīgā gadījumā pilnībā izmantot paātrinātās procedūras, kas paredzētas atpakaļuzņemšanas nolīgumos, kuri noslēgti starp Savienību vai dalībvalstīm un trešām valstīm, vienlaikus ievērojot procesuālās garantijas jo īpaši saskaņā ar Hartas 47. pantu;
 - d) saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1860 3. panta 1. un 2. punktu Šengenas Informācijas sistēmā ievadīt brīdinājumu par atgriešanu, ja atgriešanu nav iespējams izpildīt nekavējoties.
- (6) Dalībvalstīm būtu jāpaļaujas uz *Frontex* sniegto atbalstu un pēc iespējas tas pilnībā jāizmanto, tajā skaitā tās sniegtais operatīvais atbalsts valsts iestādēm, palīdzība atgriežamo personu identificēšanā un ceļošanas dokumentu iegūšanā, atgriešanas operāciju organizēšanā un atbalsts brīvprātīgai izceļošanai un reintegrācijai.

Brīvprātīgas atgriešanās stimuli

- (7) Lai mudinātu trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi, atgriezties brīvprātīgi, dalībvalstīm būtu jāizveido atgriešanas un reintegrācijas konsultāciju struktūras, lai pēc iespējas agrīnā procesa posmā sniegtu minētajiem trešo valstu valstspiederīgajiem informāciju un norādījumus un virzītu viņus uz atbalstītas brīvprātīgas atgriešanās un reintegrācijas programmu. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka informācija par atgriešanu tiek sniegta arī patvēruma procesa laikā, jo atgriešana ir iespējams iznākums gadījumā, ja starptautiskās aizsardzības pieteikums tiek noraidīts.
- (8) Turklāt dalībvalstīm vajadzētu:
- a) apsvērt iespēju atturēties no iecelšanas aizlieguma izdošanas trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri sadarbojas ar kompetentajām iestādēm un iesaistās atbalstītas brīvprātīgas atgriešanās un reintegrācijas programmā, neskarot Direktīvas 2008/115/EK 11. panta 1. punktu; šādos gadījumos dalībvalstīm attiecīgā gadījumā vajadzētu pagarināt brīvprātīgai izceļošanai paredzēto laikposmu saskaņā ar Direktīvas 2008/115/EK 7. panta 2. punktu;

- b) nodrošināt viegli pieejamu un praktiski darbojošos procedūru, kas paredzēta, lai trešās valsts valstspiederīgais varētu pieprasīt ieceļošanas aizlieguma atsaukšanu, apturēšanu vai saīsināšanu gadījumos, kad trešās valsts valstspiederīgais, uz kuru attiecas ieceļošanas aizliegums, ir atstājis dalībvalsts teritoriju, pilnībā ievērojot atgriešanas lēmumu termiņā, kas noteikts brīvprātīgai izceļošanai saskaņā ar Direktīvas 2008/115/EK 11. panta 3. punktu.

Visaptveroša pieeja bēgšanai

- (9) Lai izveidotu racionalizētu un koordinētu procesu, dalībvalstīm būtu jāievieš visaptveroša pieeja, kas ietver šādus galvenos instrumentus bēgšanas riska novērtēšanai un novēršanai:
- a) objektīvi kritēriji bēgšanas iespējamības novērtēšanai katrā atsevišķā gadījumā;
 - b) efektīvas alternatīvas aizturēšanai, lai tās atbilstu dažādiem bēgšanas riska līmeņiem un individuāliem apstākļiem;
 - c) aizturēšana kā galējais līdzeklis un uz iespējami īsāku laikposmu saskaņā ar Direktīvas 2008/115/EK 15. pantu un Hartas 6. pantu.
- (10) Lai izvērtētu iemeslu esību atsevišķā gadījumā, kad tiek uzskatīts, ka trešās valsts valstspiederīgais, uz ko attiecas atgriešanas procedūras, varētu bēgt Direktīvas 2008/115/EK 3. panta 7. punkta nozīmē, dalībvalstīm savos tiesību aktos būtu jāiekļauj objektīvie apstākļi un kritēriji, kas minēti attiecīgi Ieteikuma (ES) 2017/432 15. un 16. punktā. Dalībvalstīm būtu jānodrošina plašs tādu aizturēšanas alternatīvu klāsts, kas ir efektīvas nelikumīgi uzturošos trešo valstu valstspiederīgo bēgšanas novēršanā un kas ir pielāgotas attiecīgo personu individuālajiem apstākļiem. Dalībvalstīm būtu jāievieš atbilstošas procedūras, lai nodrošinātu, ka trešo valstu valstspiederīgie ievēro šādus pasākumus. Būtu jāparedz iedarbīgi, bet mazāk ierobežojoši pasākumi nekā aizturēšana, un tie var ietvert:
- a) pienākumu regulāri pieteikties kompetentajās iestādēs, sākot no reizes 24 stundās līdz reizei nedēļā, atkarībā no bēgšanas riska līmeņa;
 - b) pienākumu nodot pasi, ceļošanas dokumentu vai personu apliecinošu dokumentu kompetentajām iestādēm;
 - c) pienākumu dzīvot iestāžu norādītā vietā, piemēram, privātā dzīvesvietā, patversmē vai īpašā centrā;
 - d) pienākumu paziņot kompetentajām iestādēm dzīvesvietas adresi, ieskaitot jebkādas izmaiņas šādā adresē;
 - e) atbilstīgas finanšu garantijas depozītu;
 - f) inovatīvu tehnoloģiju izmantošanu.
- (11) Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka aizturēšanas spējas atbilst faktiskajām vajadzībām, ņemot vērā to trešo valstu valstspiederīgo skaitu, kuri uzturas nelikumīgi un uz kuriem attiecas atgriešanas lēmums, un aplēsto to trešo valstu valstspiederīgo skaitu, kurus paredzēts atgriezt vidējā termiņā.

Īstenošana, uzraudzība un ziņošana

- (12) Īstenojot šo ieteikumu, dalībvalstīm būtu jāpaļaujas uz visu Savienības līmenī sniegto atbalstu un tas pilnībā jāizmanto, tajā skaitā:
- a) ES atgriešanas koordinators un augsta līmeņa tīkls atgriešanas jomā;
 - b) atbalsts no kompetentajām Savienības aģentūrām, jo īpaši *Frontex*, Eiropas Savienības Patvēruma aģentūras, *eu-LISA* un Pamattiesību aģentūras;
 - c) speciālās zināšanas un informācija, kas savākta un ar ko apmainās Savienības tīklos un grupās, kuras nodarbojas ar atgriešanas jautājumiem.
- (13) Lai uzraudzītu šā ieteikuma īstenošanu, dalībvalstis tiek aicinātas katru gadu ziņot Komisijai, tajā skaitā par savstarpēji atzīto citu dalībvalstu atgriešanas lēmumu skaitu.

Briselē, 2023. gada 16. martā

Komisijas vārdā –
Komisijas locekle
Ylva JOHANSSON
